

פני שבת 5 הכנה - נרות שבת - מקום ההדלקה

טור או"ח סימן רעג - אין הקידוש תלוי בנר שאם ירצה לאכול בחושך יכול לקדש בלא נר וכ"כ גאון היה נר דלוק בבית ומצטער לאכול שם מקדש בחוץ ואוכל שם אע"פ שאינו רואה הנר:

פסחים דף קא עמוד א - ואף רבה סבר: אין קידוש אלא במקום סעודה. דאמר אביי: כי הוינא בי מר כי הוה מקדש אמר לן: טעימו מידי, דילמא אדאזליתו לאושפיזא מתעקרא לכו שרגא, ולא מקדש לכו בבית אכילה, ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה.

רא"ש פסחים פרק י - יש רוצים להביא ראייה מכאן שאין מקדשין אלא לאור הנר ומפרשי מתעקרא לכו שרגא ולא תוכלו לקדש בלא נר. וליתא דה"פ ולא תאכלו בלא נר אבל אם היו רוצים לאכול בלא נר היו יכולים לקדש

מרדכי פסחים רמז תריא - אדאזליתו לביתייכו איתעקרא לכו שרגא ובקידושא דהכא לא נפקיתו פי' כי צריך נר לקידוש. אבל משום סעודה אין חששא כי יכולין לאכול בלא נר:

ערוך השולחן סימן רעג - י"א שאין מקדשין אלא לאור הנר והטעם דכיון דהדלקת נר בשבת חובה מפני כבוד השבת ועיקר השבת הוא הקידוש א"כ ממילא צריך להיות הקידוש לאור הנר.

בית יוסף סימן רעג - ומיהו כתב המרדכי (שם) שרבינו שמחה היה רגיל להדליק נר בבית ולאכול בחצר וכן כתוב בהגהות מיימוניות ריש פ"ה שרבינו שמחה היה נוהג כן ושהר"ם גם כן כתב להתיר.

ב"ח או"ח סימן רעג ד - ואין הקידוש תלוי בנר וכו'. כ"כ מהר"ם וכמה גדולים וכן נהגו בארץ אשכנז, אבל מפירוש רש"י ותוספות ושאר גדולים משמע דהויה ברכה לבטלה מה שמברך על הנר אם אינו מקדש ואוכל סעודתו אצל הנר, ועל כן יש להחמיר. ועיין לעיל סימן רס"ג ס"ג בד"ה כתב באגודה:

שבת דף כה עמוד ב - הדלקת נר בשבת חובה. רש"י - חובה - כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין יממא. **תוספות** - הדלקת נר בשבת חובה - פי' במקום סעודה דחובה היא שיסעוד במקום הנר משום עונג.

תוספות הרא"ש - הדלקת נר שבת חובה. פי' צורך הדלקת הנר כלומר מה שמדליקין בשבילו הנרות דהיינו הסעודה חובה היא שיסעוד במקום הנר בשביל עונג שבת, דאם תמצא לומר הדלקה ממש וכי אביי סבירא ליה שהיא רשות והא תנן על שלש עבירות נשים מתות על שאינן זהירות בהדלקת הנר. מיהו לישנא משמע דאהדלקה ממש קאי, ונראה דס"ד דאביי דנענשות משום דמאחרין ומדליקין ואתו לידי חילול שבת.

ב"ח אורח חיים סימן רסג ג - באגודה (פ"ב סי' מה) שאם אין הנרות ארוכות שדולקות עד הלילה הוי ברכה לבטלה עכ"ל. פירוש כיון דמשום שצריך לאכול סעודת ליל שבת במקום הנר משום שלום בית הוי הדלקת נר בשבת חובה כמו שפירש רש"י (ד"ה חובה) ותוספות (ד"ה הדלקת נר בשבת), ועל כן חייב לברך. אם כן לפי זה אם אינן דולקים עד הלילה שאז מקדשין ואוכלין סעודתן אם כן הוי ברכה לבטלה. ולפי זה היכא שמדליקין בבית ואוכלים בחצר נמי הוי ברכה לבטלה.

אבל במרדכי (סי' רצד) כתב על שם מהר"ם שהתיר משום דנר שבת אינו אלא משום שלא יכשל בעץ או באבן והרי יש לו אורה גדולה. ואומר בשם אביו רבינו ברוך כי גדול אחד הנהיג כן בגרמייז"א עכ"ל. נראה דדעת המתירין דאין הדלקת הנר חובה בשביל הסעודה והקידוש אלא משום שלום בית שלא יכשל בעץ או באבן בחושך ובלילה. ועיין לקמן סוף סימן רע"ג ובמה שכתב בית יוסף לשם:

מרדכי מסכת שבת רמז רצד - גם אומר שמותר להדליק בבית בע"ש בקיץ ואוכל ויהיה לו אורה מן היום משום דנר שבת אינו אלא משום שלא יכשל בעץ או באבן והרי יש לו אורה גדולה.

הגהות מיימוניות פרק אות כ - והנני כותב ממתב המעתיק ששאל מפי מהר"ם על ריש פ' במה מדליקין, אין מדליקין בעטרן ואמרינן בגמ' מתוך שריחו רע גזרינן שמא יניחנו שאני אומר הדלקת נר בשבת חובה לאכול אצל הנר, א"כ היאך רגילים להניח הנר בבית ולאכול בחצר? והשיבני שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער, ואם הוא נהנה בחצר יותר מפני האויר או מפני הכוכבים פשיטא שמותר לאכול בחצר...

ספר תשב"ץ קטן נכתב בידי ר' שמשון ב"ר צדוק, תלמידו של מהר"ם מרוטנבורג. כולל פסקים של המהר"ם מרוטנבורג. לספר נוספו הגהות של בן דורו רבנו פרץ מקורביל, בהן ציין את הבדלי המנהגים בין צרפת לאשכנז, ואת העניינים שאין המנהג בהם כמהר"ם.

ספר תשב"ץ קטן סימן ג - ואומר שמותר להדליק הנר בערב שבת בביתו ולאכול בחצר או באיזה מקום שירצה. ואמר שאביו רבי ברוך אמר לו שרבינו שמחה משפיר"א היה רגיל לעשות כן בקיץ להדליק הנר בביתו ולאכול בחצר. [הגהות רבנו פרץ- מיהו היינו דוקא בארץ אשכנז שאוכלים מבעוד יום כל כך. אבל כבר פסקו כל גדולי צרפת שאין אוכלים מבעוד יום כל כך כדאמרינן ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר. ולפי זה אין לאכול אלא במקום הנר. ועוד סמך למנהג מדאמרינן הדלקת נר בשבת חובה משום שלום בית. ואם היה מותר להקדים כל כך ולאכול בעוד היום גדול מה צורך שלום בית יש כאן. ע"כ]:

שו"ע או"ח סי' רעג ז - י"א שאין מקדשים אלא לאור הנר וי"א שאין הקידוש תלוי בנר ואם הוא נהנה בחצר יותר מפני האויר או מפני הזבובים, מקדש בחצר ואוכל שם אף על פי שאינו רואה הנר, שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער, והכי מסתברא. **מגן אברהם** ס"ק טו - והכי מסתברא - במצטער הרבה הא לאו הכי צריך לאכול במקום נר.

ערוך השולחן סימן רעג - י"א שאין מקדשין אלא לאור הנר והטעם דכיון דהדלקת נר בשבת חובה מפני כבוד השבת ועיקר השבת הוא הקידוש א"כ ממילא צריך להיות הקידוש לאור הנר. וי"א שאין הקידוש תלוי בנר ואם הוא נהנה בחצר יותר מפני האויר או מפני הזבובים מקדש בחצר ואוכל שם אע"פ שאינו רואה הנר שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער. והכי מסתברא רק שיזהר שיהיו נרות גדולים או שמן הרבה שידלוקו בתוך הלילה, דאם יכבו מבעוד יום הוי ברכת הנר לבטלה כמ"ש לעיל סי' קס"ג, דהנרות הוא לעונג שבת לא לבד לאכילה אלא לאור שלא יכשלו בהליכתם בחושך ושישתמשו בהרחבה. וזהו כשנמשך האור גם בלילה כמובן. ודווקא כשמצטער הרבה לאכול במקום הנרות אבל בלא"ה נכון ומצוה לאכול במקום נרות

שו"ת מהרי"ל סימן נג - הנה ראיתי כמה נשים כשנתארחות במעלי דשבת במקומות אחרים, אז מדליקין את הנרות שהיה להן להדליק בבית, אותם הנרות מדליקין בבית הכנסת ומברכים עליהם להדליק נר של שבת... ותמיהני על זה כי עיקר נר של שבת ניתקן בבית משום שלום בית ועל זה שייך לברך אשר צונו מלא תסור אבל בבית הכנסת מה שלום בית איכא. והלא כל מה שאנו מדליקין בבהכ"נ אינו אלא משום כבוד המקום ית'. ואף על גב שאנו מדליקין בחוץ בעוד היום גדול בע"ש ומברכים עליו, אף על פי שאין שייך התם משום שלום בית, דשרגא בטיהרא מאי אהני', וגם [כן] פעמים שמדליקין בבית ואוכלין בחצר, וכן ראיתי [נוהג] מהר"ם זלה"ה (ו) [וכן] יתר רבותינו, וכן לפעמים אין הנרות ארוכות כ"כ שמדליקין עד הלילה דשייך לומר על אותם נרות משום שלום בית ואפילו הכי מברכין, יש ליישב אותו מנהג כיון דבבית שייך שלום בית אין לחלק בין קיץ לחורף, אבל בבית הכנסת דאין מדליקין אלא לכבוד המקום ית' אין שייך שם אשר צונו להדליק כו'.

תשובה: על הנשים המדליקין בבהכ"נ ומברכין, אם היו מדליקים נרות שלהם או לוקחות נרות לשם כך, ומוסיפין אותם על נרות בבית הכנסת שבלאו הכי [שם], היה קצת נרא' ליישב מנהגא כי אלו הנוספים לידן חשיב לשלום בית, אף על גב דבלאו הכי איכא נרות טובא בבית הכנסת, מידי דהוה ב' וג' בעלי בתים אוכלים במקום אחד, כל אחד מברך על מנורה שלו, אף על פי שיש כבר אורה מרובה. אף על גב שהא"ז גמגם בזה מכל מקום יש מנהגי' הכי. ובעניות דעתי נ"ל ליישב דכל מה דמיתוסף אורה יש ביה שלום בית טפי ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זוויות וזוויות, דבכה"ג מדליקין נרות בבית הכנסת ביו"ט, אף על גב דשרגא בטיהרא מאי אהניא, וכתב מהר"ם הטעם בתשובה דלא הוה נר של בטלה, דכל מה דמיתוסף נרות נהנה וחשיבה צורך היום ומצותו, ה"נ כל מה דמוסיף אורה חשיב הנאה טפי, וכן בב"ה אי הוה מוסיפין הוה אור טפי ועשוי להאיר. אף על גב דבסמ"ג כתב דכל נר שאינה לצורך [אכילה] אין מברכין עליו, ודלא ככל רבותי' שכתבו לברך כשחל יום הכיפורים בשבת דהדלקה בשבת חובה, מכל מקום חזינן דלא נהיגי כוותיהוהו כמו שכתבת שמדליקין בבית ואוכלים בחצר כמו שכתבו הגדולים. וא"ת התם הוה קצת לצורך אכילה, שמשתמש במקום הנר לצורך מידי לאכילה, הכי נמי אפשר בבית הכנסת כעבדי מידי, דנהנה בו הלילה לצורך אכילה, וקל למצוא.

אבל כתבת שמדליקין הנרות, משמע המבוררות, כלומר המיוחדות בלאו הכי לכבוד בית הכנסת, ולזה איני מסכים... אינה עשויה להאיר היה תימא היכ' נפיק ביה, אי לאו דנימא דהוה נמי קצת להאיר ולשמחה שיהא להם אורה בבית הכנסת. ודוחק להכניס פילא בקופא דמחטא. אבל בעירך שבית הכנסת של נשים הוה

מרתיתו של השמש שמא חשיב לצורך סעודה למשוך יין בלילה, וכ"ש אם מדליקין בבית הכנסת של נשים אצל היין.

והוא גופא שכתבת שמדליקין בזויות בבית ואוכלין בחצר, כתב באגודה בפ"י שאם הנרות [אינן] ארוכות שדולקות עד הלילה דהוה ברכה לבטלה. וכמה פעמים שמעתי שקורין תגר על אותו מנהג, ואמרתי דאותו מקום שדולקין שם הוה קצת חושך, שכן דרך בערב שמחשיך קצת בחדרים, ומשתמש שום דבר לאור הנר כדפי' לעיל. אבל בחופות שמשכימי' הרבה ומקצת' דולקות נרות קצרו' ועוד היום גדול, קשה למצוא התיירא אם לא שיהיו דולקו' במרתף ובמקום חשיכה. והרי הן בעיני כק"ש בערב שבת דערבית בחופה קודם פלגא דמנחה טובא ואין כח למחות, והמדקדק על עצמו ושם ארחותיו יעשה ארוכות.

מהר"י ווייל - חידושי דינין והלכות סימן כב - בקיץ הנרות שמדליקים לכבוד שבת צריכין שיהו ארוכות שידלקו עד הלילה דאל"כ לא הוי כבוד שבת: **שו"ת סימן קצג** - הנשים ידליקו הנרות על השלחן במקום שאוכלים שם ויברכו לשם. ולא ידליקו הנרות במקום אחר ואח"כ יטלטלו הנרות על השלחן. וכן בשאר ימות השנה בשבת דעיקר כיבוד שבת ויו"ט לכול במקום שאורה רב כדאמר' פרק בתרא דיומא אמר רב חסדא מאן דאית ליה סעודה לאכול, ליכול אותם ביממא, דכתיב: ויענך וירעיבך ויאכילך את המן. והלא טעמו במן כל מה שירצו ואמאי קאמר וירעיבך? אלא שלא ראו אותו דבר. ואם הדליקה במקום אחר, יאמר הרואה 'לצורכו אדלקה' כמו גבי נר חנוכה.

שו"ת מהר"ל סימן קמד - [שאלה]... ועל נר שבת אם נוהגין אחרי התשב"ץ, הבחורים שאינם בביתם אם מברכין בהדלקת נר בשבת.

[תשובה] ונר של שבת לבחורים, במאי נסתפקת הואיל ותשב"ץ וא"ח כתבו לברך. ואי משום שאין אוכלין שם וכדברי סמ"ג דנר יו"כ, לא דמי דמ"מ הכא משתמשין לצורך אכילה להכין כליהם וכלי סעודה מה שאין כן ביו"כ, וכ"ש דכול' רבוותא פסקו דיש לברך כשחל להיות יו"כ בשבת ולא חיישין אדסמ"ג אלא חשבי ליה שלום בית אפי' בלא אכילה.

או"ז [מובא בד"מ ורמ"א] - ומנהג כשר הוא להדליק תחילה כל נרות שבבית ואח"כ נרות שע"ג השלחן כי אותו נר הוא הבא לכבוד שבת

שו"ע או"ח סימן רסג ו - בחורים ההולכים ללמוד חוץ לביתם, צריכים להדליק נר שבת בחדרם ולברך עליו.